

Sisällys

Esipuhe _____	5	3 Epävakaan persoonallisuuden kliininen kuva _____	28
<hr/>		<i>Maaria Koivisto</i>	
I Epävakaan persoonallisuuden diagnoosi		Tunne-elämän epävakaas on laaja- alainen itsesäätelyn häiriö _____	28
1 Epävakaas persoonallisuus psykiatrisessa tautiluokituksessa _____	14	Äärimmäinen herkkyys vuorovaikutussuhteissa _____	29
<i>Jyrki Korkeila</i>		Emotionaalisen säätelyn vaikeus _____	35
Epävakaan persoonallisuushäiriön diagnoosin historiaa _____	14	Käyttäytymisen säätelyn vaikeudet _____	38
Nykydiagnoosit _____	15	Muut _____	40
Epävakaas persoonallisuushäiriö ja ICD-11 _____	17	Diagnoosia tukevia lisäpiirteitä _____	44
2 Psykologiset tutkimukset ja tiedonkäsittelyn vaikeudet _____	22	4 Komorbiditeetti ja erotusdiagnoosi epävakaassa persoonallisuushäiriössä _____	48
<i>Jan-Henry Stenberg</i>		<i>Jyrki Korkeila</i>	
Psykologisen tutkimuksen merkitys _____	22	Komorbiditeetti _____	48
Psykologisten tutkimusten tutkimusmenetelmät _____	25	Erotusdiagnoosi _____	49
Epävakaan potilaan haastattelu psykologintutkimuksissa _____	25	<hr/>	
Menetelmistä _____	26	II Epävakaan persoonalli- suuden epidemiologia ja etiologia	
Tiedonkäsittelyn hankaluudet _____	27	5 Epävakaan persoonallisuushäiriön epidemiologia ja ennuste _____	56
		<i>Jyrki Korkeila</i>	
		Epidemiologia _____	56
		Ennuste _____	57

6	Epävakaan persoonallisuushäiriön taustatekijät	60
	<i>Jyrki Korkeila</i>	
	Persoonallisuuden piirteet	60
	Periytyvyys	61
	Ympäristötekijät	62
	Aivojen välittäjäaineet, rakenteet ja toiminta	62
7	Varhainen stressi, mieli ja keho	64
	<i>Maaria Koivisto, Jan-Henry Stenberg</i>	
	Epävakaa persoonallisuus ja stressi	65
	Varhainen vuorovaikutus ja yksilöllinen kiintymystyyli	65
	Kiintymyksen lajit	68
	Kiintymystyylien mittaamisesta eri ikäkausina	72
	Kiintymystyyliin heijastuminen aikuisiän tunne-elämään, minäkuvaan ja ihmissuhteisiin	73
	Epävakaa persoonallisuus kiintymyssuhdetutkimuksen valossa	78
	Lapsuudenaikainen stressi ja aikuisiän terveys	79
	Epävakaa persoonallisuus ja krooniset terveysongelmat	80
	Elimistön stressijärjestelmät	81

III Potilaan kohtaaminen ja ensivaiheen hoito

8	Epävakaan persoonallisuuden ensivaiheen hoito	90
	<i>Maaria Koivisto</i>	
	Ensivaiheen hoito	90
	Hoito etenee vaiheittain	91
	Hoidon yleiset tavoitteet	93
	Hoidon sisällöt	96
	Struktuuri ohjaa ja jäsentää hoitoa	97

	Työskentelyn keskiössä potilaan ajankohtainen tunnetila ja sen muutokset	106
	Hoidon tavoitteena toimiva tunteiden käsittely	110
	Mitä validointi on?	112
	Huomio hoitosuhteen luomisessa, ylläpitämisessä ja korjaamisessa	125
	Tunnesäätelyä helpottavan vuorovaikutussuhteen piirteitä	125
	Hoitajan omien skeemojen ja selviytymistyylien havainnointi	134
	Työote on tutkiva	139
	Tutkiminen ja kuvaaminen käytännössä: ketjuanalyysi	140
	Hoitaja on aktiivinen	154
	Hoitofilosofiasta: dialektisen ajattelun ja mentalisaation henki läpäisee koko hoidon	155
	Dissosiaation arvioinnista ja hoidosta	160

IV Epävakaan persoonallisuuden psykoterapeuttiset hoidot

9	Dialektinen käyttäytymis- terapia	168
	<i>Maaria Koivisto, Jan-Henry Stenberg</i>	
	Dialektinen käyttäytymisterapia rakentuu useasta osatekijästä	169
	Temperamentti ja invalidaatio- kokemukset häiriön taustalla	170
	Tavoitteena toimiva itsesäätely: tunteiden hyväksyminen ja säätely	170
	Terapia etenee vaiheittain	171
	Hoidon kohteiden tärkeysjärjestys	172
	Vahva ja intensiivinen terapiasuhte	173
	Keskiössä uusien taitojen oppiminen	174
	Tervehdyttävien vahvistussuhteiden luominen	174

Ketjuanalyysi auttaa ymmärtämään ongelmallisten kokemusten yksityiskohtia _____	178
Toisen vaiheen terapia _____	178
Traumaperäisen stressin hoito dialektisessa käyttäytymisterapiassa _____	179
Dialektinen käyttäytymisterapia epävakaan persoonallisuuden ja samanaikaisen addiktio-ongelman hoidossa _____	183
10 Mentalisaatioterapia _____	191
<i>Maaria Koivisto, Jan-Henry Stenberg</i>	
Mentalisaatioterapia ja epävakaan persoonallisuus _____	191
Mitä mentalisaatio tarkoittaa? _____	192
Miten mentalisaatio kehittyy? _____	192
Implisiittinen ja eksplisiittinen mentalisaatio _____	193
Mentalisaation taso vaihtelee _____	194
Esimentalistiset mielentilat _____	195
Terapian tavoitteet _____	196
Terapeutin asennoituminen ja mentalisaatiota helpottavan ilmapiirin luominen _____	196
Interventiot mitoitetaan potilaan ajankohtaisen mentalisaatiokyvyn mukaisesti _____	201
Mentalisaatioterapia kiintymyssuhdetraumojen hoidossa _____	202
11 Skeematerapia _____	205
<i>Maaria Koivisto, Jan-Henry Stenberg</i>	
Skeematerapia epävakaan persoonallisuuden hoidossa _____	205
Varhainen epätarkoituksen-mukainen skeema _____	206
Moodit ovat hetkestä toiseen muuttuvia mielentiloja _____	214
Tavoitteet ja menetelmät epävakaan persoonallisuuden skeematerapiassa _____	227

12 Transferenssifokusoitunut psykoterapia _____	232
<i>Jyrki Korkeila, Jan-Henry Stenberg</i>	
Tausta _____	232
Perusajatus _____	234
Terapian kulku _____	236
Tehoaako transferenssi-fokusoitunut psykoterapia? _____	237
13 Tutkitut psykoterapiat: nykytila ja mahdollisia tulevaisuuden suuntauksia _____	238
<i>Maaria Koivisto</i>	
Intensiivisiä psykoterapioita ja kevennettyjä hoitoja _____	238
Traumojen hoidon aktiivinen kehittäminen _____	239

V Epävakaan persoonallisuuden biologiset hoidot

14 Epävakaan persoonallisuus ja psykiatrisen lääkehoito _____	246
<i>Tero Taiminen</i>	
Lääkehoidon asema epävakaan persoonallisuuden hoidossa _____	246
Epävakaasta persoonallisuudesta kärsivän potilaan psykiatrisen lääkehoidon erityispiirteet _____	247
15 Lääkeaineryhmät ja lääkkeet epävakaan persoonallisuuden hoidossa _____	251
<i>Tero Taiminen</i>	
Lääkeaineryhmät _____	251
Antipsykootit _____	251
Mielialaa tasaavat lääkkeet ja topiramaatti _____	252
Bentsodiatsepiinit ja niiden vaihtoehdot ahdistuneisuuden hoidossa _____	253
Muut lääkkeet _____	255

16 Neuromodulaatiohoidot ja epävakaa persoonallisuus _____ 256

Tero Taiminen

Neuromodulaatiohoidot epävakaassa persoonallisuushäiriössä _____	256
Aivojen sähköhoito (ECT) _____	257
Sähköhoito epävakaasta persoonallisuudesta kärsivillä potilailla _____	258
Sarjamagneettistimulaatio (rTMS) _____	259
Aivojen tasavirtastimulaatio (tDCS) _____	261
Aivojen syväaivostimulaatio (DBS) _____	262
Ketamiinihoito _____	262

VI Epävakaan persoonallisuuden kriisien hoito, osastohoito ja kuntoutus

17 Kriisien hoito _____ 268

Maaria Koivisto, Tero Taiminen

Säätelyn vaikeudet eri alueilla ruokkivat toinen toisiaan _____	268
Kriisiketju _____	269
Kriisien hoidon tavoitteet _____	275
Kriisien hoidon menetelmät _____	276
Kriisien lääkehoito _____	282

Tero Taiminen

Itsemurhariskin arviointi _____	284
---------------------------------	-----

Maaria Koivisto

Välittömän itsemurhauhan hoito _____	284
Paluu kriisisuunnitelmaan _____	286

18 Sairaalahoito _____ 287

Maaria Koivisto, Jyrki Korkeila

Epävakaa persoonallisuus ja psykiatrinen sairaalahoito _____	287
Tavanomaisen psykiatrisen sairaalahoidon haasteet _____	288
Lyhyt ennalta suunniteltu sairaalajakso osana kriisienhoitosuunnitelmaa _____	290

19 Hoidon porrastus, työkyky ja kuntoutus _____ 301

Jyrki Korkeila

Hoidon porrastus _____	301
Työkyvyn käsite _____	303
Työkyvyttömyyden määritelmät _____	303
Työkyvyn arviointi _____	304
Kuntoutus _____	305

VII Tunne-elämän epävakaus ja vuorovaikutussuhteet

20 Perheinterventiot _____ 310

Maaria Koivisto

Tunne-elämän epävakaus koskettaa vahvasti myös läheisiä _____	310
Erilaisia osallistumisen väyliä omaisille _____	311
Perheyhteysverkosto ja perhetaidot _____	312

21 Tunne-elämän epävakaus ja parisuhde _____ 330

Jan-Henry Stenberg, Maaria Koivisto

Epävakaus ja parisuhde _____	330
<i>Jan-Henry Stenberg</i>	
Dialektinen pariterapia _____	333
<i>Maaria Koivisto</i>	
Tunnekeskeinen pariterapia _____	348
<i>Jan-Henry Stenberg</i>	
<i>Jan-Henry Stenberg</i>	

Kirjallisuutta _____ 350

Hakemisto _____ 354